

Změna legislativy od 1.1.2019 odpovědnost silničního nákladního dopravce pro vnitrostátní přepravy

S účinností **od 1.1.2019** bude v České republice platit **nové Ustanovení § 9a zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě** (přijatá zákonem č. 304/2017 Sb.), dle kterého se **na vnitrostátní silniční přepravy** na území České republiky **použije Úmluva CMR**, doposud platná pouze pro přepravy mezinárodní silniční.

V porovnání se stávající právní úpravou uvedenou v Občanském zákoníku (OZ) tím dojde k **omezení rozsahu odpovědnosti dopravce**, ke **změně reklamačních lhůt i promlčecí doby**, což bude mít **dopad nejen na dopravce** a jejich pojištění odpovědnosti, ale zejména **na majitele přepravovaných zásilek**. Ti totiž nemusí od dopravce obdržet vždy odškodnění odpovídající hodnotě zboží (jak tomu je nyní dle OZ), ale **bude se posuzovat i váha přepravované zásilky**, čímž **může být konečná náhrada škody ze strany dopravce mnohem nižší než její skutečná výše**.

Nová právní úprava se vztahuje na **přepravní smlouvy uzavřené od 1.1.2019**.

Znění nového ustanovení § 9a zákona 111/1994 Sb. :

„Ustanovení o uzavření a provádění přepravní smlouvy, odpovědnosti dopravce, reklamaci a žalobě a o přepravě prováděné postupně několika dopravci obsažená v Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR) se použijí obdobně ve vnitrostátní silniční nákladní dopravě na smlouvu o přepravě věci, práva a povinnosti při přepravě věci, náhradu škody vzniklé při přepravě věci a na odpovědnost jednotlivých dopravců při přepravě věci, k jejímuž provedení se spojilo několik dopravců.“

Na základě tohoto ustanovení budou některé části Úmluvy CMR aplikovatelné i u vnitrostátních silničních nákladních přeprav a použijí se před ustanovením zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku (OZ).

Zásadní změny oproti stávající právní úpravě

- **Omezení základní odpovědnosti dopravce** – podrobněji jsou stanoveny právní důvody pro případné zproštění odpovědnosti dopravce s ohledem na čl. 17 odst. 2 a 4 Úmluvy CMR
- **Omezení náhradové povinnosti dopravce za škodu na zásilce** dle její **váhy** (v souladu s čl. 23 odst. 3 Úmluvy CMR – tj. max 8,33 SDR/1 kg chybějící hrubé váhy zásilky, což je **cca 260 Kč/1 kg** (výpočet: 8,33 x kurz XDR 31,391 dle ČNB z 1.11.2018).

V případě zničení zásilky o váze 500 kg a hodnotě 1 000 000 Kč během vnitrostátní přepravy je dopravce dle stávající právní úpravy (OZ) povinen uhradit škodu ve výši 1 000 000 Kč. Od 1.1.2019 bude povinen nahradit škodu pouze ve výši 130 000 Kč. (výpočet: 500 kg x 260 Kč)

- **Omezení náhradové povinnosti dopravce za finanční škodu v důsledku překročení dodací lhůty** – dopravce hradí škodu max do výše dovozného/přepravného (dle čl. 23 odst. 5 Úmluvy CMR)

Dle stávající právní úpravy (OZ) je dopravce v případě překročení dodací lhůty povinen uhradit škodu v plné výši včetně ušlého zisku. Od 1.1.2019 bude hradit škodu pouze do výše dovozného.

- V případě **úmyslně způsobených škod** či škod způsobených takovým jednáním dopravce, které soud pravomocně shledal za rovnocenné úmyslu (hrubá nedbalost), **není náhradová povinnost limitována vahou zásilky** a dopravce je povinen poskytnout náhradu škody v její plné prokázané výši (čl. 29 Úmluvy CMR).
- **Možnost zvýšení náhradové povinnosti dopravce až do výše hodnoty zásilky (dle čl. 24 Úmluvy CMR)**. Podmínkou je **dohoda** o tomto navýšení odpovědnosti **mezi dopravcem a odesílatelem** před přepravou, **uvedení ceny zásilky do nákladního listu** s odkazem na čl. 24 CMR a **zaplacení příplatku** k přepravnému.
Tato možnost je namíste zejména u přeprav zásilek vysoké hodnoty a nízké váhy, kdy jejich hodnota převyšuje standardní limit odpovědnosti dopravce, tj. cca 260 Kč/1 kg (dle čl. 23 odst. 3 Úmluvy CMR).
- **Možnost sjednání tzv. zvláštního zájmu na včasném dodání zásilky (dle čl. 26 Úmluvy CMR)**. I zde musí být splněny podmínky stanovené v tomto článku (stejně jako výše u čl. 24 Úmluvy CMR). Dopravce je povinen uhradit škodu do výše uvedené v nákladním listu (hradí se prokázaná škoda na zásilce i finanční škoda v souvislosti s pozdním dodáním).
- **Reklamační lhůty** (čl. 30 Úmluvy CMR)
 - Ihned při převzetí zásilky, je-li ztráta či poškození zjevně znatelné
 - do 7 dnů ode dne vydání zásilky, je-li ztráta či poškození zásilky zjevně neznatelné
 - do 21 dnů ode dne vydání zásilky pro uplatnění nároku na náhradu škody za překročení dodací lhůty
- **Promlčecí doba** nároků vyplývajících z přeprav dle Úmluvy CMR je 1 rok, v případě úmyslu 3 roky (čl. 32 Úmluvy CMR)
- **Povinnost použití nákladního listu** včetně splnění obsahových náležitostí (čl. 4 až 9 Úmluvy CMR)

Jak k této změně přistupují pojišťovny u pojištění odpovědnosti dopravce?

- S účinností od **1.1.2019** budou pojišťovny případné **škody** způsobené **během vnitrostátní silniční přepravy na základě přepravních smluv uzavřených od 1.1.2019 posuzovat v souladu s novou legislativou**, tedy včetně odškodnění dle váhového limitu v souladu s Úmluvou CMR.
- Zároveň budou **nabízet připojištění čl. 24 Úmluvy CMR**, přičemž musí být současně splněny podmínky v tomto článku uvedené, zejména **zápis do nákladního listu**.

S ohledem na to, že aplikace nového zákona vyvolává řadu otázek a právních názorů, u kterých se předpokládá, že budou blíže objasněny až v praxi, uvádíme v následující části **doporučení**, jak v souvislosti se zavedením nového zákona **předejít možným rizikům a negativním dopadům na dopravce i majitele přepravovaných zásilek**.

Co doporučujeme dopravcům?

- **Nepřijímat v přepravních smlouvách smluvní závazky nad rámec stanovený právními předpisy** a současně si **upravit smluvní dokumentaci** v souladu s novým Ustanovením § 9a zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě. Smluvně převzatá odpovědnost není kryta pojištěním odpovědnosti dopravce.
- Pokud se budete chtít se svým zákazníkem – odesílatelem - dohodnout na zvýšené náhradové povinnosti bez ohledu na váhu zásilky, je nutné to řešit ujednáním **čl. 24 Úmluvy CMR**, což je jediný způsob, který Úmluva CMR připouští. Jiná smluvní ujednání o zvyšování náhradové povinnosti dopravce jsou neplatná (dle čl. 41 Úmluvy CMR).
- Pozor – nestačí však, abyste se na čl. 24 Úmluvy CMR dohodli v přepravní smlouvě s odesílatelem, ale nezbytnou podmínkou je **uvedení ceny zásilky do nákladního listu** s odkazem na čl. 24 CMR a zaplacení příplatku k přepravnému (odesílatelem).
- Zároveň je nutné, abyste si sjednali **přípojištění čl. 24 Úmluvy CMR** v rámci svého **pojištění odpovědnosti dopravce** a splnili podmínky v něm uvedené (zejména uvedení hodnoty zásilky do nákladního listu).

Co doporučujeme majitelům zboží?

Pokud chcete, abyste v případě škody na zásilce obdrželi její skutečnou hodnotu bez ohledu na její váhu (relevantní u lehkého zboží, jehož hodnota přesahuje 260 Kč/1 kg hrubé váhy), doporučujeme:

- **Sjednání vlastního majetkového „Pojištění přepravy zásilek“**. Výhodou tohoto pojištění je, že kryje zboží do jeho celkové hodnoty (bez ohledu na jeho váhu) a navíc je možné zásilku pojistit i proti rizikům, za které dopravce neodpovídá, a tudíž Vám není povinen škodu uhradit.
- Další výhodou „Pojištění přepravy zásilek“ je, že **kryje i škody způsobené dopravcem úmyslně a/nebo takovým jednáním dopravce, které soud pravomocně shledal za rovnocenné úmyslu (hrubá nedbalost) ve smyslu čl. 29 Úmluvy CMR**. Úmysl je z pojištění odpovědnosti dopravce vyloučen.
- V případě, že si nechcete zásilku pojistit majetkovým „Pojištěním přepravy zásilek“, můžete se **dohodnout s dopravcem** v přepravní smlouvě na **zvýšené náhradové povinnosti dle čl. 24 Úmluvy CMR**. Je však nutné, abyste uvedli **hodnotu zásilky do nákladního listu**.

Doplňující informace ke změně legislativy

Důvodem pro zavedení podrobnější právní úpravy pro vnitrostátní silniční nákladní přepravu byla skutečnost, že nabytím účinnosti nového občanského zákoníku (NOZ), tj. od 1.1.2014, byly zrušeny do té doby platné předpisy Obchodního zákoníku a Silničního přepravního řádu pro vnitrostátní silniční nákladní přepravu v ČR, které nebyly dosud ničím nahrazeny.

Od 1.1.2014 tedy neexistoval žádný právní předpis, který by podrobněji upravoval podmínky silniční nákladní přepravy. Z toho důvodu iniciovala odborná veřejnost (například Sdružení automobilových dopravců ČESMAD BOHEMIA, Hospodářská komora ČR) využití pravidel uvedených v Úmluvě CMR i pro vnitrostátní silniční přepravu. Hlavním důvodem bylo, že Úmluva CMR je dlouhodobě dopravci osvědčena, a tudíž její implementace do vnitrostátních právních předpisů je výhodnější než vytvořit zcela nová pravidla pro vnitrostátní silniční přepravu.

Dalším důvodem bylo, že Úmluva CMR je využívána v Evropě již více než 60 let a řada evropských států se za tu dobu rozhodla její využití právě i pro vnitrostátní silniční přepravu (např. Rakousko, SRN).

Tato změna přinese rovněž větší právní jistotu i v oblasti kabotážních přeprav prováděných v České republice zahraničními dopravci, a to právě s ohledem na znalost mezinárodních pravidel Úmluvy CMR.